

Παιδιά στήν ἀρχαιότητα

Ἡ γνωστή καί πολυβραβευμένη λογοτέχνης μας κ. **Ἑλένη Λαδιᾶ** προσφέρει καί πάλιν στό ἀναγνωστικό κοινό ἕνα ἀπολαυστικό βιβλίο. Λόγιο καί πυκνό ὡς πρός τήν ὕλη πού περιλαμβάνει, τό βιβλίο ὑπό τόν τίτλο: **Οἱ Ἕλληνες παῖδες στήν ἀρχαιότητα** (έκδ. **Gema**, σελ. 304, εὐρώ 20) εἶναι καρπός τῆς ἀγάπης τῆς συγγραφέως πρός τήν ἀρχαιότητα. Ἡ κ. Λαδιᾶ πέρα τοῦ λογοτεχνικοῦ δώρου πού διαθέτει, εἶναι ἐξαιρετική φιλόλογος καί γνώστης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας, πολλά ἔργα τῆς ὁποίας ἔχει μελετήσει βαθύτατα ἐνῶ κάποια ἔχει καί μεταφράσει, κυρίως τούς Ὀμηρικούς Ὕμνους. Ὅμως παραλλήλως ἔχει μελετήσει εἰς βάθος καί τά Ὀρφικά κείμενα πού διεσώθησαν ἀπό τήν Ἀρχαιότητα, τά Νεοπλατωνικά, πέρα βεβαίως ἀπό τά κλασικά φιλοσοφικά καί ποιητικά ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δημιουργῶν.

Ἡ ἀγάπη τῆς συγγραφέως γιά τήν μυθολογία καταυγάζει τό σύνολο τοῦ ἔργου της. Ἴσως μάλιστα αὐτό νά εἶναι καί τό στοιχεῖο πού καθιστᾷ ἐνίστε δυσπρόσιτα κάποια παλαιότερα κυρίως λογοτεχνικά της ἔργα. Εἶναι παράδοξο καί μᾶς ὁδηγεῖ σέ προβληματισμό τό γεγονός ὅτι σήμερα ἡ Ἑλληνική Μυθολογία, πού ὑπῆρξε ἐπί μακροῦς αἰῶνες πηγή ἐμπνεύσεως γιά τίς εἰκαστικές τέχνες καί τήν λογοτεχνία, ἀλλά καί τήν μουσική, σήμερα ἐλάχιστα διδάσκεται. Κάποτε τά παιδιά βιβλία εἶχαν ὡς θέμα ἱστορίες ἀπό τήν Μυθολογία, ὄχι μόνον στήν Ἑλλάδα, ἀλλά κυρίως ἐκτός αὐτῆς, στήν Γερμανία, τήν Ἀγγλία καί τήν Γαλλία. Οἱ μῦθοι ἐξεπλήρωναν πάντοτε τήν ἀποστολή τους διδάσκοντας μέ εὐχάριστο τρόπο σημαντικά μαθήματα. Καί τά βιβλία ἐκεῖνα συχνά εἰκονογραφημένα ἀπό γνωστούς ζωγράφους παρεῖχαν στά παιδιά τῆς Εὐρώπης τήν πρόσβαση στόν κόσμο τῆς φαντασίας καί τῆς δημιουργίας. Γενεές γενεῶν ἐμεγάλωσαν μέ τίς ἱστορίες τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου καί τῶν Ἀργοναυτῶν, μέ τίς περιπέτειες τοῦ Ὀδυσσέα καί τίς ἱστορίες τῶν Θεῶν στόν Ὀλυμπο καί μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ὄταν ἐγίνετο λόγος γιά τόν Προμηθέα ὅλοι ἐγνώριζαν περί τίνος ἐπρόκειτο. Σήμερα ὅμως στόν τόπο ὅπου ἐγεννήθηκαν οἱ Μῦθοι, τό Σχολεῖο τούς περιφρονεῖ καί δέν τούς διδάσκει πλέον. Καί ἔτσι οἱ Νεοέλληνες στεροῦνται ἕνα ὁλόκληρο κόσμο τῆς κληρονομίας των, ἐνῶ ἴσως στό ἐξωτερικό νά ὑπάρχουν ἀκόμη θύλακοι ὅπου ἡ παλαιά κλασική παιδεία εὐρίσκει καταφύγιο.

Ἡ κ. **Ἑλένη Λαδιᾶ**, μέ τά ἀρχαιογνωστικά δοκίμιά της, προσφέρει τήν μεγάλη ἀπόλαυση τῆς νέας ἐπισκέψεως γνωστῶν μύθων. Γράφει τίς παλαιές ἐκεῖνες ἱστορίες μέ ἀγάπη καί τρυφερότητα. Καί τοῦτο διότι τίς ἀγαπᾷ πραγματικά καί βιώνει τίς περιπέτειες τῶν ἡρώων της. Στό νέο βιβλίο της ἐπέλεξε νά προσεγγίσῃ τόν κόσμον τοῦ παιδιοῦ. Δέν ἐπιχειρεῖ νά περιγράψῃ τόν τρόπο ἀνατροφῆς καί ἐκπαιδεύσεως τῶν παιδιῶν κατά τήν ἀρχαιότητα, οὔτε τήν ἔνδυση, τήν διατροφή καί τήν ἄθλησή των. Δέν καταγράφει τήν ζωή κοντά στήν τροφή, τήν μετάβαση στόν παιδαγωγό καί τήν πρώτη ἐπαφή μέ τά γράμματα καί τήν μουσική, ἀπαραίτητο συμπλήρωμα τῆς ἀρχαιοελληνικῆς στοιχειώδους παιδείας. Προσεγγίζει τόν κόσμον τοῦ παιδιοῦ διά τῶν μύθων. Μᾶς παρουσιάζει τήν παιδική ἡλικία τῶν Θεῶν καί τῶν ἡρώων, βάσει πάντοτε τῶν πηγῶν τίς ὁποῖες καί μνημονεύει στό κείμενο, ἐνῶ σημειώσῃ ἐν τέλει τοῦ βιβλίου παρέχουν περισσότερες πληροφορίες γιά τό ποῦ θά εὔρῃ ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀναγνώστης τά μνημονευόμενα κείμενα, ἀλλά καί εἰδικά μελετήματα καί πῶς θά τά προσεγγίσῃ ὅλα ἢ σχεδόν ὅλα σέ καλές ἐλληνικές μεταφράσεις. Μία πλουσία βιβλιοθήκη ὑπάρχει στήν διάθεση τῶν ἐνδιαφερομένων πού θά θελήσουν νά διευρύνουν τίς γνώσεις τους στόν τομέα τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας.

Στό βιβλίο παρουσιάζονται οἱ μῦθοι πού ἀναφέρονται στήν παιδική ἡλικία τῶν Θεῶν, τοῦ Διός, τοῦ Διονύσου, τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἑρμῆ, τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ Πανός, τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ Ἀπολλωνος καί τῆς Ἥρας. Ἡ παιδική ἡλικία καί δρᾶσις τῶν θεαινῶν ἦταν φαίνεται πῶς πτωχή σέ περιπέτειες ἀφοῦ δέν περιλαμβάνονται στό βιβλίο. Ἀπό τοὺς ἥρωες, ἡ κ. Λαδιᾶ ἐπέλεξε νά περιγράψῃ στιγμές ἀπό τήν παιδική ἡλικία τοῦ Περσέως, τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ Θησέως καί τοῦ Ἀχιλλέως. Καί ἀκολουθοῦν ἄλλα παιδιά πού δέν τά γνωρίζομε καλά ἀλλά πληροφορούμεθα γιά τήν ὕπαρξιν καί τήν ἱστορία τους: ὁ Παλαίμων, τό παιδί μέ τό δελφίνι, ὁ Ἀρποκράτης, τό ἀλεξανδρινό ἀγόρι, πού δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τόν Αἰγύπτιον Ὡρο, ὁ δαίμων Τελεσφόρος, πού ἐπιστατεῖ στήν ἀνάρρωση τῶν ἀνθρώπων, ὁ Ἀρχέμορος, τό παιδί τοῦ θανάτου, τοῦ ὁποῖου ὁ θάνατος ἀπετέλεσε τήν αἰτία τῶν Νεμέων ἀγώνων, ὁ Γλαῦκος, τό ἀναστημένο παιδί, ὁ Οἰδίπους τό βρέφος πού ἐγκατελείφθη στόν ἄγριο Κιθαιρῶνα καί ὅμως ἐπέζησε γιατί αὐτό ἤθελαν οἱ θεοί, ὁ Ἴαμος, τό παιδί τῶν μενεξέδων, πού ἔγινε ἓνας ἀπό τοὺς διασημότερους μάντις τῆς ἀρχαιότητος καί γενάρχης σπουδαίας οἰκογενείας, ὁ χαριτωμένος Ἔρως, ὁ ἄτακτος γυιός τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλά καί πῶς «σκοτεινά» παιδιά,

ὅπως ὁ Διόνυσος Ζαγρεύς, ὁ Καδμίλος καί ὁ Ἴακχος, τὰ παιδιὰ τῶν χθονίων Μυστηριακῶν τελετῶν.

Ἡ καταγραφή τῶν ἱστοριῶν γιά τὰ ἀρχαῖα παιδιὰ περιλαμβάνει καί πληροφορίες ἀντλημένες ἀπό κείμενα παιδαγωγικά ποῦ ἀναφέρονται στήν δεοντολογία τῆς ἐκπαιδεύσεως ὅμως τήν ἀντελήφθησαν μεγάλοι στοχαστές τῆς Ἀρχαιότητος, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Ἰσοκράτης, ὁ Ξενοφῶν. Στά κείμενα αὐτῶν, ποῦ καταγράφονται περιληπτικά στό βιβλίο, ἡ κ. Λαδιᾶ κατώρθωσε νά προσδώσῃ ὅχι μόνον ἐνδιαφέρον –τό ὅποῖο πάντοτε ἔχουν καί θά ἔχουν- ἀλλά καί ἐπικαιρότητα. Καί δέν παρέλειψε νά προβῇ σέ διευκρινήσεις καί διασαφήσεις σχετικῶς μέ τό πολυσυζητούμενο στήν ἐποχή μας θέμα τῆς παιδεραστίας ποῦ ὅπωςδῆποτε δέν εἶχε κατά τήν ἀρχαιότητα σχέση μέ ὁμοφυλοφιλικές τάσεις. Ἀσχέτως ἂν, ὅπως ὑπογραμμίζει, καί ἡ ἰδία ὑπῆρχαν πράγματι κρούσματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους, τὰ ὅποια ὅμως ἐστιγματίζοντο καί τότε ὡς ἀδικήματα καί ἐτιμωροῦντο αὐστηρότατα, ἰδιαιτέρως τὰ ἔχοντα ὡς θύματα παιδιὰ. Ἡ συγγραφεύς ἀπορρίπτει τήν τάση κάποιων ξένων συγγραφέων νά ἀποδώσουν στήν ἀρχαιοελληνική κοινωνία σχεδόν «θεσμοθετημένη θέση» στήν ὁμοφυλοφιλία καί τήν παιδεραστία –μέ τήν σημερινή ἔννοια- καί ἀποδίδει τήν τάση αὐτήν σέ ὑστεροβουλίες ἢ μία κακῶς ἐννοουμένη μόδα.

Τέλος πολύ ἐνδιαφέρον εἶναι καί τό μέρος ποῦ ἀφορᾷ στίς ἐορτές στίς ὁποῖες μετεῖχαν παιδιὰ ἢ εἶχαν θεσπισθῇ πρὸς τιμὴν παιδιῶν-ἡρώων. Ἐκεῖ ἐπιφυλάσσονται στόν ἀναγνώστη πολλές ἐκπλήξεις. Ὁ ἐπίλογος τοῦ βιβλίου ἀναφέρεται στά ἐπιτύμβια μικρῶν παιδιῶν καί τίς ἐπιγραφές ποῦ τὰ κοσμοῦν. Ἀπλές καί ἄμεσες, ἐκφραστικές τοῦ πόνου τῶν γονέων ποῦ ἔχασαν τὰ μικρά τους σέ ἓνα κόσμο, ὅπου ἡ παιδική θνησιμότης ἦταν μεγάλη καί ἡ ἐπιβίωσις ἰδιαιτέρως δύσκολη.

Τό βιβλίο τῆς κ. **Ἑλένης Λαδιᾶ** πρέπει νά τό διαβάσουν ὅσοι ἀγαποῦν τήν Μυθολογία, τήν ποίηση, τὰ παιδιὰ καί τήν Ἑλληνική Ἀρχαιότητα. Ἡ τρυφερότητα καί ἡ χάρις τῆς γραφῆς θά γοητεύσῃ τόν ἀναγνώστη καί ἡ ρέουσα ἀφήγησις θά τόν παρασύρῃ ὥστε σχεδόν δέν θά κατανοήσῃ πόσο προσεκτικά εἶναι «δουλεμένο» τό κείμενο μέχρι τό τελευταῖο κόμμα, μέχρι τήν τελευταία λέξη...

Εστία 08.05.2010